

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 379.85

DOI: 10.31471/2415-3184-2020-1(21)- 91-100

С. В. Качала, Б. Р. Іваночко
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

ШЛЯХИ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗРОСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ ОТГ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розвиток туристичної галузі в сучасних умовах набуває дедалі більшого значення. Туризм увійшов у п'ятірку найбільших галузей економіки за вкладом в світовий валовий внутрішній продукт, забезпечуючи мультиплікаційний ефект в суміжних сферах економіки – транспортній, торгівельній, будівництві, сільському господарстві, фінансовій сфері і виступає своєрідним каталізатором соціально-економічного розвитку. Найважливішим чинником для розвитку туристичної галузі є наявність розвиненої туристичної інфраструктури. Івано-Франківська область має великі природо-рекреаційні, історико-культурні ресурси для розвитку туризму. В умовах реформи місцевого самоврядування в Україні були утворені об'єднані територіальні громади, які отримали значні повноваження та фінансові ресурси. Громади можуть самостійно утворювати та розвивати свою туристичну інфраструктуру шляхом будівництва та реконструкції туристичних об'єктів, створення туристично-інвестиційних центрів, розробки рекламних матеріалів про наявні туристичні ресурси, міжнародного співробітництва та залучення інвесторів. При проведенні оцінювання туристичної інфраструктури Івано-Франківської області було встановлено, що завдяки своєму географічному розташуванню, багатим природним та історико-культурним ресурсам область має великий потенціал для розвитку туристичної діяльності. В області діє багато суб'єктів туристичного господарювання – туроператорів та турагентів. Встановлено, що більшість здійснюють свою діяльність в обласному центрі та великих містах. Область має хорошу готельну базу, однак існує велика кількість закладів розміщення що здійснюють свою діяльність не офіційно. При аналізі транспортної інфраструктури встановлено що область має велику протяжність доріг та хороше залізничне сполучення, однак частина доріг перебуває в незадовільному стані. Область має проблеми з розвитком авіаційного транспорту через нерозвиненість інфраструктури обласного аеропорту та відсутності авіарозв'язок в інших містах.

Ключові слова: інфраструктура, об'єднана територіальна громада, туристичний потенціал, рекреаційно-туристичний потенціал, соціально-економічний ефект.

Постановка проблеми. При аналізі історико-культурних та природно-рекреаційних ресурсів встановлено що значна частина їх розташована на території уже наявних та перспективних об'єднаних громадах. Що дає громадам умови для розбудови та розвитку туристичної інфраструктури. Аналіз наявних туристичних ресурсів Івано-Франківської області показав, що вони розміщені нерівномірно по території області. Наприклад, природо-рекреаційних туристичних ресурсів більше в гірських районах області, тоді як історико-культурних в обласному центрі Івано-Франківську. Щодо суб'єктів туристичного господарювання то значна їх частка в обласному центрі і невелика кількість в районних центрах, натомість багато суб'єктів готельного господарства розміщуються в сільській місцевості та невеликих містах в основному на території Яремчанської міської ради. Об'єднані територіальні громади створені на території різних районів по всій області, відповідно вони мають різні туристичні ресурси. Отже, кожна об'єднана територіальна громада повинна обрати свій стратегічний шлях розвитку своєї інфраструктури для розвитку туризму зважаючи на наявні в неї туристичні ресурси. До напрямів підтримки рівня екологічної безпеки можна віднести активізацію розвитку екологічної складової туризму, що може підсилити раціональну взаємодію туристичної діяльності та довкілля. Проте, зважаючи на неоднозначний характер екологічної безпеки туризму слід вживати заходи по її забезпеченню, не

лише на рівні підприємств туризму, а й на рівні місцевої влади та підприємств інших галузей, які чинять негативний вплив на навколишнє природне середовище.

Івано-Франківщина багата на різноманітні ресурси для здійснення різних видів туризму, серед яких варто виділити зелений туризм, фестивальний, лікувально-оздоровчий та історико-культурний. Серед об'єднаних- територіальних громад області ресурси для розвитку зеленого туризму наявні в Спаській ОТГ, фестивального в Ямницькій ОТГ, лікувально-оздоровчого в Матеївській ОТГ та історико-культурного в перспективній Чернелицькій громаді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток туристично-рекреаційної галузі Франківщини за останні роки характеризується позитивною та сталою динамікою, внаслідок чого туристично-рекреаційна галузь відіграє дедалі вагомішу роль в соціально-економічному розвитку області [1].

За даними обласного управління статистики [2] проведено аналіз кількості туристів, обслугованих туроператорами та турагентами (рис. 1). Спостерігається позитивна тенденція кількості туристів у 2019 році, проте зважаючи на ситуацію, що склалась з протиепідемічними обмеженнями цифри у 2020 році очікуються дещо нижчими. Саме у зв'язку із невідомим майбутнім сценарієм розвитку ситуації аналіз прогнозовної тенденції поки є недостовірним.

Рис. 1 Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами

Дослідженням аспектів регіональних особливостей розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області на сучасному етапі досліджувало ряд вчених [3-5], зокрема у Стратегії економічного та соціального розвитку територій Івано-Франківської області до 2015 р. [6, 7] та в Регіональній цільовій програмі розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2016–2020 рр. [8].

Постановка завдання. В ході досліджень було визначено ряд завдань. Проведення аналізу туристичної інфраструктури в межах досліджуваної території є першочерговим етапом дослідження та визначає масштаб та подальший хід роботи. Вибір громад для розробки рекомендацій на основі проведеного аналізу є не випадковим. Адже одним з основних завдань є всестороння оцінка ресурсів та перспектив області саме на рівні ОТГ, які володіють різними ресурсами. Також одним із завдань даного дослідження виступає розробка рекомендацій для об'єднаних територіальних громад по удосконаленню та формуванню туристичної інфраструктури.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах об'єднанні територіальні громади мають всі можливості для утворення та розвитку перелічених вище елементів туристичної інфраструктури.

На сьогоднішній день особливо актуальним завданням у Карпатському регіоні, є аналіз особливостей взаємодії у системі "туризм – навколишнє природне середовище" з метою вирішення суперечностей, що виникають у процесі її функціонування. Таким чином, враховуючи тенденції сталого розвитку, екологічна безпека туризму повинна стати невід'ємною складовою даної галузі.

Так для перспективи розвитку зеленого туризму однією з найпривабливіших об'єднаних громад Івано-Франківської області є Спаська ОТГ.

Однак розвиток зеленого туризму стримується через ряд чинників:

- поганий стан дорожнього покриття;
- не розвиненість засобів розміщення, не велика кількість садиб зеленого туризму;
- слабо розвинена торгівельна інфраструктура в селах громади, мала кількість магазинів, засобів харчування;
- не сформований туристичний імідж громади.

Розвиток сільського зеленого туризму виконує ряд функцій економічного та соціального характеру, є сферою реалізації ринкових механізмів, джерелом поповнення державного та місцевого бюджетів.

Сільський зелений туризм виконує ряд соціально-економічних функцій для розвитку громади:

- є джерелом наповнення бюджету громади;
- сприяє зайнятості населення громади;
- покращення благоустрою сіл;
- збереження природного середовища;
- відродження народних промислів.

В першу чергу, об'єднані територіальні громади повинні бути зацікавлені в розвитку сільського зеленого туризму оскільки він є джерелом надходження податків до місцевого бюджету. Згідно Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 № 79-VIII [9] було змінено структуру доходів Державного бюджету України та місцевих бюджетів. Отже, об'єднані територіальні громади мають у своєму розпорядженні 60% ПДФО сплаченого на їхній території, відповідно чим більша кількість людей працює в громаді тим більше фінансового ресурсу вона має.

Спаська об'єднана територіальна громада у 2019 році мала бюджет у розмірі 26 614 224 грн. Однак при аналізі бюджету громади видно що власні надходження становлять 30%, тоді як трансферти з державного бюджету – 70%, тобто громада має мало власних надходжень.

За інформацією Головного управління статистики в Івано-Франківській області середня заробітна плата працівників в 2019 році становила 8582 гривні [2]. Отже, один працівник зайнятий в галузі сільського зеленого туризму теоретично може заробляти таку суму.

Згідно розрахунків бюджет Спаської об'єднаної територіальної громади отримає 926 гривень в місяць (11 112 грн. в рік) з однієї працюючої в сфері зеленого сільського туризму, людини, при умові що її заробітна плата дорівнюватиме середній заробітній платі в Івано-Франківській області за 2019 рік.

Для визначення перспектив розвитку зеленого туризму в Спаській ОТГ нами було проведено SWOT-аналіз, де розглянуті позитивні та негативні сторони, а також можливості та загрози такого напрямку розвитку (табл. 1).

Також запровадження заходів по розвитку туристичної інфраструктури в Спаській об'єднаній територіальній громаді вирішить ще одну важливу соціально-економічну проблему – зайнятість населення, створивши нові робочі місця для сільських жителів. Сільський туризм можна вважати малим підприємництвом, оскільки власники садиб створюють додаткові робочі місця, цим самим зменшуючи безробіття на селі. Також розвиток зеленого туризму призводить до збільшення реалізації товарів та послуг супутніх з туризмом галузей – транспортної, торгівельної, ресторанної.

Серед населення Спаської ОТГ більшість становлять люди працездатного віку – 67% [10], проте незначна їх частка працює в межах громади. Серед працюючих в громаді найбільша кількість зайнятих в бюджетній сфері. Значна кількість жителів перебуває на заробітках в країнах Європейського союзу. При веденні туристичного бізнесу людина сама забезпечуватиме себе доходом і в неї не буде потреби їхати на заробітки.

Стимулювати розвиток зеленого сільського туризму Спаська об'єднана територіальна громада може шляхом запровадження пільг для підприємців, звільнення їх від земельного податку. В Україні є приклади коли об'єднані територіальні громади запроваджували кредитні програми для активізації підприємництва. Такі програми полягають в наданні кредиту за кошти місцевого бюджету, під низьку відсоткову ставку, для започаткування власного бізнесу на території громади.

SWOT-аналіз зеленого туризму в Спаській ОТГ

Фактори, що впливають на діяльність	Позитивні	Негативні
Внутрішні	<p>Сильні сторони</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічно чисте природне середовище. 2. Наявні рекреаційні ресурси. 3. Збережені народні традиції. 4. Культурна ідентичність, автентичність. 5. Різноманіття флори і фауни, мальовнича сільська місцевість. 	<p>Слабкі сторони</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поганий стан доріг в громаді. 2. Несформований туристичний імідж громади. 3. Низька підприємницька активність населення. 4. Значна трудова міграція за кордон 5. Нестача власних надходжень до бюджету громади для реалізації великих інфраструктурних проєктів
Зовнішні	<p>Можливості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення обсягів внутрішнього туризму в Україні 2. Популяризація сільського зеленого туризму серед жителів міст 3. Формування позитивного туристичного іміджу громади 4. Активізація підприємницького потенціалу в громаді 5. Залучення іноземних туристів 	<p>Загрози</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Не визначеність з проведенням децентралізації в Україні 2. Зменшення популярності сільського зеленого туризму у зв'язку з дедалі більшою популярністю виїзного туризму 3. Відсутність законодавчої бази для здійснення зеленого-туризму

Серед об'єднаних територіальних громад Івано-Франківської області культурно-подієвий туризм пропонується розвивати у Ямницькій ОТГ. Туристична складова розвитку громади на доволі низькому рівні. Громада має потенціал для розвитку різних форм туризму, найперспективнішим з яких є культурно масовий туризм [11]. Оскільки Ямницька сільська рада приділяє велику увагу розвитку культурних заходів на території Ямницької ОТГ.

Фестивальний туризм сприяє створенню позитивного туристичного іміджу як Україні в цілому так і окремих областей, міст та громад, привертає увагу до вирішення проблем регіону, а також чинить непостійний вплив на навколишнє середовище, що сприяє його збереженню. При проведенні фестивалю кожне місто чи громада прагне максимально самовиразитись, створити враження неповторного свята, щоб гості хотіли відвідувати такий захід з року в рік. Розвиток подієвого туризму повинен підтримуватись місцевою та центральною владою, оскільки він дає змогу місцевим підприємцям значено збільшити обсяг проданого товару та надання послуг під час проведення фестивалю і крім цього, дає потужну рекламу громаді, а також привернути увагу до важливих невирішених питань. Діяльність щодо організації та проведення фестивалів повинна викликати зацікавлення в першу чергу в керівництва громад, які розташовані поблизу обласних центрів де наявні аеропорти та вокзали, налагоджені комунікації, є можливість прийняти велику кількість гостей тощо [12].

Під час фестивалю на території його проведення знаходиться велика кількість людей, для яких підприємці можуть організувати виїзну торгівлю, заклади ресторанного господарства можуть розмістити на локації літні майданчики. Тобто, для місцевого бізнесу фестиваль це великий ринок збуту з якого можна отримати значні доходи.

Організація масштабного фестивалю вимагає значних фінансових витрат для громади яка його проводить. Роботу по організації фестивалю здійснює оргкомітет, який складає план проведення заходу. Після затвердження плану, комітет складає кошторис витрат на захід, який включає і витрати на підготовку до заходу так і безпосередньо на сам захід. В процесі підготовки до проведення фестивалю важливе місце посідає поширення рекламних матеріалів про захід. Успіх фестивалю залежить від проведення ефективної рекламної кампанії, оскільки чим більше людей дізнаються про захід, тим більше гостей прибуде на нього. Особливу увагу слід приділити каналам поширення реклами. У сучасному світі поширення реклами через соціальні мережі Facebook та Instagram є ефективнішим ніж поширення паперової реклами, однак і важливою є

реклама в місцевих засобах інформації. Отже витрати на рекламу мають займати значене місце в кошторисі заходу.

Для визначення соціально-економічного ефекту від проведення фестивалю в Ямницькій ОТГ було проведено SWOT-аналіз, де розглянуті позитивні та негативні сторони, а також можливості та загрози такого напрямку розвитку (табл. 2).

Таблиця 2

SWOT-аналіз заходу «Свято Івана Купала» в Ямницькій ОТГ

Фактори, що впливають на діяльність	Позитивні	Негативні
Внутрішні	Сильні сторони 1. Наявний досвід проведення масових заходів 2. Фінансові ресурси громади 3. Громадська активність 4. Міжнародні зв'язки 5. Близькість до обласного центру	Слабкі сторони 1. Виступ відомого виконавця чи колективу приверне більше уваги відвідувачів ніж театралізоване дійство та виступи місцевих колективів
Зовнішні	Можливості 1. Розширення фестивалю 2. Проведення заходу кожного року	Загрози 1. Можливість проведення аналогічного заходу іншими громадами області

Для залучення великої кількості відвідувачів на фестиваль, організаторам доцільно запросити виступити на концертній частині відомий відомого українського виконавця або колектив відповідно фінансових можливостей Ямницької об'єднаної територіальної громади.

Проведення фестивалю може сприяти посиленню міжнародних зв'язків з польськими гмінами-партнерами громади, шляхом запрошення їхніх представників на захід, для ознайомлення з українськими традиціями та народними звичаями. У такому випадку громада повинна включити у кошторис проведення фестивалю витрати на проживання, харчування та транспорт цих гостей.

Під час аналізу туристичних ресурсів Івано-Франківської області та зокрема об'єднаних територіальних громад було встановлено що на території Матеївецької ОТГ наявні ресурси для здійснення лікувально-оздоровчого туризму. Такий вид туризму тяжіє до природних ресурсів, що в свою чергу приверне увагу до їх збереження та раціонального використання. Для залучення інвесторів в проекти по розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Матеївецькій об'єднаній територіальній громаді, місцевій владі слід створити сприятливі умови функціонування місцевого економічного розвитку. Він пов'язаний з діями, програми та проектами, здійснення яких дозволяє громаді підвищити конкурентоздатність та поліпшити економіку свого середовища.

Конкуруючи з іншими містами в створенні найбільш сприятливого середовища для бізнесу, що включає інфраструктуру та послуги якомога вищої якості за якомога нижчу вартість для підприємств, міста можуть забезпечити значний розвиток існуючого бізнесу, стимулювати створення нових підприємств і залучати інвестиції. Наявність більш якісних послуг та інфраструктури дозволяють підприємствам встановлювати нижчі ціни на продукцію та послуги, що сприяє збільшенню обсягів продажу, створенню робочих місць та податкових надходжень. Збільшення податкових надходжень у результаті зростання бізнесу та більшої зайнятості означає, що міста можуть, в свою чергу, підвищити якість послуг та інвестувати в розвиток інфраструктури, стаючи таким чином ще більш привабливими для бізнесу та далі підвищуючи якість життя своїх громадян [13].

Для визначення соціально-економічного ефекту від розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Матеївецькій ОТГ було проведено SWOT-аналіз, де розглянуті позитивні та негативні сторони, а також можливості та загрози такого напрямку розвитку (табл. 3).

Економічний розвиток є пріоритетом, двигуном і ресурсом процесу змін, але в більшій чи меншій мірі він повинен враховувати необхідні компроміси в громадах, забезпечувати баланс між баченням інтересів бізнесу, суспільного та природоохоронного розвитку в перспективі. Якщо економічне зростання є бурхливим і швидким, необхідно першочергово формувати пріоритети по забезпеченню соціального добробуту із гарантіями екологічної безпеки. І навпаки, коли економіка перебуває в стані стагнації, необхідно приділяти увагу, в першу чергу, вирішенню проблем економічного розвитку. Умови для розвитку громади забезпечуються великою кількістю

складових: національною та місцевою владами, зрілістю громадянського суспільства, культурою та готовністю місцевих громад приймати на себе відповідальність за управління розвитком території, якістю життя сьогодні і у майбутньому тощо [13].

Таблиця 3

SWOT-аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Матеївецькій ОТГ

Фактори, що впливають на діяльність	Позитивні	Негативні
Внутрішні	<p>Сильні сторони</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Природничі ресурси 2. Наявність фінансів у громади 3. Близькість до районного центру 4. Відсутність адміністративних бар'єрів для започаткування та розвитку підприємницької діяльності 	<p>Слабкі сторони</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність водопроводу і каналізації 2. Низький рівень підприємницької грамотності населення 3. Відсутність мосту через р.Прут,
Зовнішні	<p>Можливості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення інвесторів для розвитку туризму 2. Співпраця з міжнародними партнерами 3. Зростання популярності лікувально-оздоровчого туризму 	<p>Загрози</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загроза повеней на р. Прут 2. Обмеженість місцевих джерел води 3. Складність залучення зовнішнього фінансування 4. Високий рівень трудової міграції

Отже, місцевий економічний розвиток передбачає створення конкретного, сприятливого для ведення бізнесу середовища, в яке легко зайти інвестору для реалізації своїх бізнес-проектів в тому числі і по розвитку лікувального-оздоровчого туризму.

Для створення сприятливого економічного середовища для ведення бізнесу Матеївецькій об'єднаній територіальній громаді слід провести низку заходів:

- розвивати інфраструктуру, впроваджувати енергоефективні технології, оптимізувати транспортні потоки та визначитися в поведінці із твердими побутовими відходами;
- розвивати партнерські стосунки з бізнесом;
- працювати над створенням високотехнологічних робочих місць та залученням продуктивних інвестицій;
- інтегрувати стратегічні плани у функціональну діяльність влади, враховуючи усі складові сталого розвитку;
- реформувати структуру управління розвитком відповідно до завдань та цілей стратегії;
- підвищення рівня підприємницької грамотності населення;
- формувати бізнес-кластери (туристичний кластер, ресторанний кластер, промисловий та інші) [14].

Розвиток лікувально-оздоровчого туристичного кластеру збільшить податкові надходження до бюджету громади які вона зможе використати на вирішення різного роду соціальних проблеми, розвитку інфраструктури громади та підтримку інших бізнес-кластерів

В селищі міського типу Чернелиця об'єднаної територіальної громади Івано-Франківської області наявні туристичні ресурси для розвитку замкового туризму, згідно з перспективним планом формування територій громад Івано-Франківської області має стати адміністративним центром Чернелицької ОТГ до складу якої увійдуть села Копачинці, Кунисівці, Репужинці, Дубки, Колінки. Економічна ефективність від розвитку замкового туризму в Чернелицькій ОТГ за лежатиме від того який шлях розвитку руїн Чернелицького замку вибере громада – створить музей чи дасть в приватні руки для створення готелю. Проте, реалізація обох варіантів вимагає значних витрат на проект, адже, більша частина замку зруйнована, а збереженні споруди потребують реставрації. Городенківською районною державною адміністрацією було розроблено проект реставрації, візуалізації та пристосування пам'ятки архітектури «Чернелицький замок» [13], згідно проекту вартість повної реставрації замку коштуватиме орієнтовно 30 мільйонів гривень. Отже, для перетворення руїн замку в готель потрібні значні інвестиції. Для реалізації такого проекту громаді буде важко знайти інвестора готового вкласти такі значні кошти в проект, враховуючи те що в країнах Європейського союзу термін окупності замків-готелів становить 10-23 років. Тому

для перспективної Чернелицької громади ефективніше буде створення музею в збереженій споруді замку. При створенні музею громаді необхідно здійснити бюджетне планування проекту.

Бюджетне планування – це комплекс організаційно-технічних, методичних і методологічних заходів на таких стадіях бюджетного процесу як складання, розгляд і затвердження бюджетів для визначення обсягів і джерел формування та напрямів використання ресурсів [15].

Основними завданнями проекту є:

- проведення реконструкції збережених споруд замку під музей;
- створення відповідних умов зберігання та експонування предметів культурно-історичної спадщини;
- створення головної стаціонарної експозиції в залах музею;
- створення умов відвідування музею туристами, проведення екскурсій;
- оснащення музею сучасним технологічним комп'ютерним обладнанням;
- формування позитивного іміджу Чернелицької громади.

Від реалізації даного проекту очікуються такі результати:

- виконання головного завдання по розбудові музею, а саме здійснення проекту реконструкції будівлі відносно вимог будівель, які будуть використовуватися під музей

- поява головної експозиції музею є виконанням головного завдання розвитку, яке сприяє збільшенню одного з головних показників в роботі музею: кількість відвідувачів, кількість екскурсій

Забезпечення виконання заходів планової роботи музею на високому сучасному рівні.

- більш повне розкриття історичних подій та візуального її сприйняття

- вхід до міжнародного музейного порталу через мережу Інтернет з метою розширення доступу громадян області до інформаційних ресурсів та системи надання інформаційних послуг щодо огляду віртуальних музейних експозицій

Забезпечення сучасної подачі історичного та мистецького матеріалу, зацікавлення та прилучення більшої аудиторії відвідувачів за допомогою технічних засобів до світової культурної, духовної спадщини.

- збільшення кількості відвідувачів, екскурсій та урізноманітнення форм і засобів спілкування.

Для визначення соціально-економічного ефекту від розвитку музейного туризму в перспективній Чернелицькій ОТГ проведено SWOT-аналіз, де розглянуті позитивні та негативні сторони, а також можливості та загрози такого напрямку розвитку (табл. 4).

Таблиця 4

SWOT-аналіз проекту створення музею в Чернелицькому замку

Фактори, що впливають на діяльність	Позитивні	Негативні
Внутрішні	Сильні сторони 1. Багата історія Чернелицького замку 2. Відсутність замків-музеїв в Івано-Франківській області 3. Близькість до Дністровського Каньйону	Слабкі сторони Значне руйнування Чернелицького замку Невідповідність приміщення вимогам щодо музейного приміщення Відсутність умов зберігання та експонування предметів культурно-історичної спадщини До замку складно добратись
Зовнішні	Можливості 1. Реконструкція замку 2. Створення туристичного іміджу громади 3. Проведення лицарських фестивалів на території замку	Загрози 1. Нестача фінансування 2. Відсутність підтримки замкових пам'яток з боку держави

Проект перетворення Чернелицького замку в музей є більш реалістичним для громади, ніж створення замку-готелю, оскільки вимагає значно менших фінансових витрат і не потребує залучення інвестицій із значними фінансовими ресурсами. Проте кожен з запропонованих варіантів має свої переваги та недоліки для громади. Використання та ревіталізація об'єктів культурної спадщини призведе до розвитку відповідних територіальних рекреаційних систем. Недопущення деструктивних процесів у розвитку туристичної діяльності, а також різні аспекти

необхідності забезпечення сталого розвитку, можуть також підвищити рівень екологічної безпеки туризму.

Висновки. Проведено аналіз туристичних ресурсів та наявної туристичної інфраструктури Івано-Франківської області. На основі аналізу вибрано чотири об'єднані територіальні громади з різними туристичними ресурсами для розвитку і формування туристичної інфраструктури. Туристична галузь є важливою для громад, адже сприяє підприємницькій активності в громадах, збільшує надходження до місцевих бюджетів, збільшує зайнятість та формує позитивний імідж громади. Проте в статті також враховані екологічні підходи до впровадження таких видів діяльності. Розвиток туристичної галузі сприяє росту суміжних до туризму галузей – торгівельної, ресторанної, транспортної та інших. В роботі було розроблено рекомендації по розвитку туристичної інфраструктури для здійснення різних видів туризму, опираючись на наявні в громадах ресурси, їх раціональне використання та принципи сталого розвитку. Розроблені заходи по розвитку туристичної інфраструктури сприятимуть ефективному та раціональному використанню природно-заповідних територій місцевого значення та об'єктів історико-культурної спадщини з одночасним їх збереженням і відновленням.

Запропоновані рекомендації по розвитку зеленого туризму в Спаській ОТГ мають на меті сприяти активізації підприємницького потенціалу в мешканців громади, створенню робочих місць в громаді, збільшення власних надходжень до місцевого бюджету та збереженню місцевої культури та побуту.

Проведення фестивалю в Ямницькій ОТГ, покликане сформувати позитивний імідж громади, посилити міжнародне співробітництво, шляхом ознайомлення іноземних гостей з українською культурою та звичаями. Запропоновані заходи, також покликані сприяти розвитку місцевого підприємництва, адже, проведення фестивалю збільшить обсяги реалізації їхніх товарів та послуг

Основними заходами для розвитку туризму в Матеївецькій ОТГ є створення сприятливого середовища для ведення бізнесу та залучення інвестицій в громаду, розвивати інфраструктуру, впроваджувати енергоефективні технології, оптимізувати транспортні потоки сприяти екологічності громади

Запропоновані заходи по розвитку замкового туризму в перспективній Чернелицькій ОТГ спрямовані в першу чергу на збереження руїн Чернелицького замку від подальшої руйнації. Створення музею в замку або перетворення його на замок-готель сприятиме реставрації споруд та збереженню історико-архітектурної пам'ятки. Проведення громадою реконструкторських-лицарських фестивалів на території руїн замку, сприятиме приверненню уваги до збереження пам'ятки.

Таким чином, можна зробити висновок, що розвиток туризму можливий як і у громадах, які мають розвинену промисловість та інші галузі, так і у громадах які мають лише природо-рекреаційні ресурси. Кожна об'єднана територіальна громада повинна знайти саме свій вид туризму, зважаючи на те які туристичні ресурси вона має – історико-культурні, архітектурні, природно-рекреаційні та інші, й формувати для них туристичну інфраструктуру.

Література

- 1 Стратегічний план розвитку Спаської ОТГ [Електронний ресурс]-Режим доступу: https://rada.info/upload/users_files/04355303/2632ba1d152df44c2594c92e302ea55a.pdf
- 2 Головне управління статистики в Івано-Франківській області [Електронний ресурс] <http://www.ifstat.gov.ua/>
- 3 Гаврилів Б. Пам'ятки історії та культури Івано-Франківщини / Б. Гаврилів, М. Гаврилів. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 21-22.
- 4 Гуменюк А.І. Регіональні особливості розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області на сучасному етапі / А.І. Гуменюк // Актуальні проблеми державного управління. – 2 (48), С. 136-144.
- 5 Рутинський М. Й. Івано-Франківщина: територіальна організація туристичного комплексу та структура сучасного туристичного продукту регіону / М. Й. Рутинський // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Географія. – Вінниця, 2004. – Вип. 7. – С. 177–184.
- 6 Стратегія економічного та соціального розвитку територій Івано-Франківської області до 2015 року. – Івано-Франківськ, 2007. – 54 с.

- 7 Стратегія розвитку та маркетингу туризму Івано-Франківської області до 2015 року. – Івано-Франківськ, 2007. – 265 с.
- 8 Регіональна цільова програма розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2016–2020 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www. orada.if.ua](http://www.orada.if.ua)
- 9 Про внесення змін до Бюджетного кодексу щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України внесеними згідно із Законами № 288-VIII від 07.04.2015, ВВР, 2015, № 24, ст.172 № 914-VIII від 24.12.2015, ВВР, 2016, № 5, ст.52 // Відомості Верховної Ради 2015, № 12, ст.76
- 10 Стратегічний план розвитку Спаської ОТГ [Електронний ресурс]-Режим доступу: https://rada.info/upload/users_files/04355303/2632ba1d152df44c2594c92e302ea55a.pdf
- 11 Стратегічний план розвитку Ямницької громади [Електронний ресурс] Офіційний сайт Ямницької сільської ради -Режим доступу: <https://yamnytsya-otg.if.ua/stratetiya-oth/>
- 12 Фестивальний туризм у системі рекреаційно туристської- діяльності. – Науковий вісник Чернівецького університету. – 2010. – Вип.519-520. – С. 56-60
- 13 Асоціація міст України. Моделі місцевого економічного розвитку – 2019 Київ – С.11-13
- 14 Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
- 15 Панасюк М. Я. Бюджетне планування: теоретико-методологічний аспект / М.Я. Панасюк // Збірник наукових праць «Економіка та держава» Національна академія державного управління при Президентіві України. – 2011. № 7.

S. Kachala, B. Ivanochko

*Ivano-Frankivsk National
Technical University of Oil and Gas*

DEVELOPMENT OF THE INFRASTRUCTURE COMPONENT AS A MEANS OF RECREATIONAL AND TOURIST GROWTH OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN IVANO-FRANKIVSK OBLAST

At present, the development of tourism industry is taking on greater importance. Tourism is among the five largest sectors of economy in terms of contribution to the world gross domestic product. It provides a multiplier effect in the related sectors of economy – transport, trade, construction, agriculture, finance – and is a kind of catalyst for the socio-economic development. A developed tourist infrastructure is the most important factor for the development of tourism industry. Ivano-Frankivsk oblast has large natural and recreational, historical and cultural resources for tourism development. The united territorial communities were formed in the conditions of local self-government reform in Ukraine and received significant powers and financial resources. The communities can independently form and develop their tourism infrastructure through the construction and reconstruction of tourist facilities, creation of tourist investment centres, development of promotional materials about the existing tourist resources, international cooperation, and attraction of investors. Having assessed the tourist infrastructure of Ivano-Frankivsk oblast, the authors found that due to its geographical location, rich natural, historical and cultural resources, the region has great potential for the development of tourism. There are many tourism entities in the oblast – tour operators and travel agents. It was established that most of them operate in the oblast centre and large cities. The oblast has a good hotel base, but there are a large number of accommodation facilities that operate unofficially. The analysis of transport infrastructure has showed that the oblast has long stretches of roads and good railway connections, but some roads are in poor condition. The oblast has problems with the development of air transport due to the underdeveloped infrastructure of the oblast airport and the lack of air connections in other cities.

Key words: infrastructure, united territorial community, tourist potential, recreational and tourist potential, socio-economic effect.

References

- 1 Stratehichniy plan rozvytku Spaskoi OTH [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: https://rada.info/upload/users_files/04355303/2632ba1d152df44c2594c92e302ea55a.pdf
- 2 Holovne upravlinnia statystyky v Ivano-Frankivskii oblasti [Elektronnyi resurs] <http://www.ifstat.gov.ua/>
- 3 Havryliv B. Pamiatky istorii ta kultury Ivano-Frankivshchyny / B. Havryliv, M. Havryliv. – Ivano-Frankivsk, 2001. – S. 21-22.

- 4 Humeniuk A.I. Rehionalni osoblyvosti rozvytku turystychnoi haluzi Ivano-Frankivskoi oblasti na suchasnomu etapi / A.I. Humeniuk // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia. – 2 (48), S. 136-144.
- 5 Rutynskyi M. Y. Ivano-Frankivshchyna: terytorialna orhanizatsiia turystychnoho kompleksu ta struktura suchasnoho turystychnoho produktu rehionu / M. Y. Rutynskyi // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. Kotsiubynskoho. Serii: Heohrafiia. – Vinnytsia, 2004. – Vyp. 7. – S. 177–184.
- 6 Stratehiia ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku terytorii Ivano-Frankivskoi oblasti do 2015 roku. – Ivano-Frankivsk, 2007. – 54 s.
- 7 Stratehiia rozvytku ta marketynhu turyzmu Ivano-Frankivskoi oblasti do 2015 roku. – Ivano-Frankivsk, 2007. – 265 s.
- 8 Rehionalna tsiliova prohrama rozvytku turyzmu v Ivano-Frankivskii oblasti na 2016–2020 rr. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : [www. orada.if.ua](http://www.orada.if.ua)
- 9 Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu shchodo reformy mizhbiudzhethnykh vidnosyn: Zakon Ukrainy vnesenymy zhidno iz Zakonamy № 288-VIII vid 07.04.2015, VVR, 2015, № 24, st.172 № 914-VIII vid 24.12.2015, VVR, 2016, № 5, st.52 // Vidomosti Verkhovnoi Rady 2015, № 12, st.76
- 10 Stratehichniy plan rozvytku Spaskoi OTH [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: https://rada.info/upload/users_files/04355303/2632ba1d152df44c2594c92e302ea55a.pdf
- 11 Stratehichniy plan rozvytku Yamnytskoi hromady [Elektronnyi resurs] Ofitsiyniy sait Yamnytskoi silskoi rady - Rezhym dostupu: <https://yamnytsya-otg.if.ua/stratehiya-oth/>
- 12 Festyvalnyi turyzm u systemi rekreatsiino turytskoi diialnosti. – Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. – 2010. – Vyp.519-520. – S. 56-60
- 13 Asotsiatsiia mist Ukrainy. Modeli mistsevoho ekonomichnoho rozvytku – 2019, Kyiv – S.11-13.
- 14 Planuvannia rozvytku terytorialnykh hromad. Navchalnyi posibnyk dlia posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia / H. Vasylchenko, I. Parasiuk, N. Yeremenko / Asotsiatsiia mist Ukrainy – K., TOV «PIDPRYEMSTVO «VI EN EI», 2015. – 256 s.
- 15 Panasiuk M. Ya. Biudzhethne planuvannia: teoretyko-metodolohichniy aspekt / M.YA. Panasiuk // Zbirnyk naukovykh prats «Ekonomika ta derzhava» Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. – 2011. № 7.

Надійшла до редакції 27 серпня 2020 р.